

Pravilnik za opis i pristup građi u knjižnicama,
arhivima i muzejima
osposobljavanje za primjenu prema modelu edukacija
edukatora (II)

Implementacija Pravilnika KAM u informacijskim sustavima
Uvod

Mirna Willer

willer.mirna@gmail.com

Sadržaj

- Što podrazumijeva implementacija Pravilnika KAM u informacijski sustav.
- Koji su uvjeti za implementaciju?
 - Informacijski sustav
 - Strojno čitljiv format / shema
 - Mapiranje/prevodenje elemenata podataka Pravilnika KAM s elementima podataka formata/shema lokalne prakse/politike ustanove
 - Analiza lokalne prakse/politike ustanove u odnosu na implementaciju Pravilnika KAM
- Rasprava...

Koji su uvjeti za implementaciju?

Informacijski sustav

- AKM zajednica: upotreba različitih sustava
- Koriste različita tehnološka rješenja:
 - relacijske baze podataka i sl.
 - sadrže jednu i više baza podataka, odvojenih ili međusobno povezanih, npr. bibliografska baza i baza autoriziranih podataka, baze podataka primarne i sekundarne dokumentacije
- Dizajnirani da omoguće poslovanje ustanove, npr. nabava, prijem, inventarizacija, katalogizacija, posudba
- Vežu se uz jedan format/shemu za npr. katalogizaciju

Koji su uvjeti za implementaciju?

Strojno čitljivi format / shema

- Knjižnice: strojno čitljivi formati - MARC (Machine Readable Cataloguing) formati: [IFLA UNIMARC](#), COMARC (slovenski UNIMARC) itd.; LC (MARBI) [MARC21](#) i nacionalne verzije, [BIBFRAME](#)
 - Arhivi: [EAD – Encoded Archival Description](#)
 - Muzeji: [ICOM CIDOC LIDO](#)
 - [Dubline Core](#) itd.
-
- Kakva je struktura formata i u kojem je odnosu prema informacijskom sustavu (implementacija u određenom sustavu) i prema kataložnim pravilima koja određuju sadržaj elemenata podataka pojedinog formata?
 - Zašto je važno ovo pitanje?

Struktura strojno čitljivih formata /shema

- Struktura zapisa = sintaksa
 - fizičko (tvarno) predstavljanje i prikaz podataka
- [ISO 2709:1981/2008](#) (2016) Information and documentation – Format for information exchange: formati MARC21, UKMARC, UNIMARC
- [ISO 8879:1986](#) (2008) Information processing – Text and office systems – Standard Generalized Markup Language (SGML)
 - [EAD.DTD](#) – Encoded Archival Description
 - [HTML](#) (Hypertext Markup Language / T. Berners-Lee) →
 - [XML](#) (Extensible Markup Language)

Linearna struktura strojno čitljivog zapisa prema standardu ISO 2709 - razmjena podataka (UNIMARC)

01229cas1 2200325 45 001001000000011001400010040001100024100004100035101001
300076102001000089110001600099200017900115207003800294210005000332215001000382
300016600392300004200558300003600600320002500636326001800661530002200679531001
700701675000700718801001900725802000700744912007300751990001200824998000800836
999005900844#910502001# \$a0353-359X# \$aEKVJEE# \$a19910502a19889999 y0hrvy
0103 ba#0 \$ahrv\$hdeng# \$aHR\$bH# \$aaaja 0xx0#1 \$aEkonomski vjesnik\$evcaso
pis Ekonomskog fakulteta Osijek\$SfSveuvcilivste Josipa Jurja Strossmayera ū Osi
jeku, Ekonomski fakultet Osijek\$g<glavni i odgovorni urednik Ivan Boras># 0\$ aG
od. 1, br. 1 (rujan 1988) - .# \$aOsijek\$Sekonomski fakultet Osijek\$1988-
. # \$d24 cm# \$aOd <god. 1> (1988) urednik: Petar Ani/c, u god. 4, br. 1 (1
991): Slavko Juri_vsa, od god. 4, br. 2 (1991): Dravzen Barakovi/c, od god. 6,
br. 1 (1993): Ivan Boras# \$aU god. 4 (1991): vclanci na engleskom# \$aOpis pr
ema god. 7, br. 1 (1994)# \$aSavzeci na engleskom# \$aPolugodivsnje#0 \$aEkonom
ski vjesnik# \$aEkon. vjesn.# \$a33# 0\$ aHR\$bNSB\$gPPIAK# \$a30#02\$ aSveuvcilivst
e "Josipa Jurja Strossmayera", Ekonomski fakultet Osijek# \$a231.518# \$sD94#
\$aGod. 1 (1988); ... 3 (1990)-6 (1993); 7 (1994), br. 1-#%

Struktura strojno čitljivog zapisa prema standardu ISO 2709 i XML-u (MARC21)

<245> MARC21 (dio unosa u kazalo prema strukturi formata ISO 2709)

10\$aData on the web:\$bfrom relations to semistructured data and XML
/\$cSerge Abiteboul

XML:

```
<mrcb245 i1=>>1</> i2=>>0</>><mrcb245-a>Data on the web:</ mrcb245-a>
<mrcb245-b>from relations to semistructured data and XML /</ mrcb245-
b>
<mrcb245-c>Serge Abiteboul</ mrcb245-c>
(mrcb = MARC bibliographic)
```

Struktura strojno čitljivih formata /shema

- Označitelj sadržaja zapisa = semantika
 - sustav kodova koji identificiraju elemente podataka u zapisu i pružaju dodatne informacije o njemu
 - markup (obilježavanje) = skup polja = označitelj sadržaja
 - zapis (*record*), tj. skupina informacija koje opisuju jedinicu građe
 - MARC s «profilima», kao npr. UNIMARC, INTERMARC, MARC21... A/B/H
 - Dublin Core s profilima, kao npr. CIMI:DCMES, BIBLINK DC, Renardus DC

Oznaka polja

Stv. nasl. i podaci o odg.

UNIMARC 200

MARC 21 245

Oznaka potpolja

Stv.nasl./podnasl./pod. o odg.

\$a / \$e / \$f

\$a / \$c

Usporedba formata UNIMARC i MARC21: Bibliografski uvjeti

Revizija Pretvorbe 1.4, subota, 16. rujna 2006., SVN: 1473 (Bibliografski zapisi) (Remote storage)

File Edit Options Tools Help

Prikaz bibliografskog zapisa 430704109

Mirna Willer 430704109 provjeriti pravilo konverzije za 200: 245 \$a Dictionarium\$h [Digitalna reprodukcija]#\$b Latine#/#Vocabula#/#Institutio#/#Symbol

Unibis Oracle Unibis Export 1. Extraction 2. Recoding 3. Conversion 4. Sorting 5. Recoding

2. Recoding	3. Conversion
01759iam2.2200385...450.	01807nam..2200385.ir450.
001 430704109	001 430704109
100 .. \$a 20030704e20011595 y0hrvy0191 ba	007 co.cg.024aaaap
101 0. \$a hrv	007 cr.cn.024aacba
\$a lat	008 030704r20011595hr.....c.....b.hrv..
\$a ita	035 .. \$9 430704109
\$a ger	040 .. \$a HR NSK
\$a hun	\$b hrv
102 .. \$a HR	\$b HR PPIAK
135 .. \$a cocg 024aaaap	041 0. \$a hrv
135 .. \$a crcn 024aacba	\$b lat
200 1. \$a Dictionarium quinque nobilissimarum Europae lingua	\$b ita
\$b Digitalna reprodukcija	\$b ger
\$b Latinae, Italicae, Germanicae, Dalmatiae [!] et Un	\$b hun
\$b Vocabula Dalmatica quae Hungari sibi usurparunt	044 .. \$a HR
\$b Institutio christiana	080 .. \$a 81'374.823(497.5)"15"(02.045)
\$b Symbolum apostolorum	100 1. \$6 920116071
\$b [Fausti Verantij]	\$b Vrančić, Faust
210 .. \$a Zagreb	245 10 \$a Dictionarium quinque nobilissimarum Europae lingu
\$c Nacionalna i sveučilišna knjižnica	\$b [Digitalna reprodukcija] :
\$d 2001	\$b Latinae, Italicae, Germanicae, Dalmatiae [!] et Un
215 .. \$a 3 optička diska (CD-ROM)	\$c [Fausti Verantij]
\$c arhivska matrica	260 .. \$a Zagreb :
\$d 12 cm	\$b Nacionalna i sveučilišna knjižnica,
225 2. \$a Digitalizirana baština	\$c 2001
\$c Stare knjige	300 .. \$a 3 optička diska (CD-ROM) :
225 2. \$a Pilot projekt digitalizacije grade Nacionalne i sv	\$b arhivska matrica :

CSSU: KAM - Implementacija: uvod, 12/12/2019

9

Struktura strojno čitljivih formata /shema

- Sadržaj podatka zapisa = (kataložni) sadržaj = metapodatak – vrijednost podatka
 - **bibliografski podaci:** stvarni naslov, ime autora, podatak o izdanju itd. (kataložni opis), **autorizirani/normativni podaci:** pristupnice za imena osoba itd. i **izrazi** (tezaurusi)
 - **kodirani podaci:** kodovi za zemlju izdavanja, jezik djela, jezik izvornika, vrsta ilustracija, ustanova koja je izradila zapis itd.
 - Podaci su standardizirani:
 - standardima IFLA-e, ICA-e itd., propisima, smjernicama itd.; nacionalnim kataložnim pravilima;
 - ISO standardima, npr. za skup znakova, kontrolni znakovi za kraj i početak podataka itd.;
 - kodovima specifičnim za npr. MARC formate, npr. kôd za vrstu ilustracije razlikuje se u pojedinim formatima

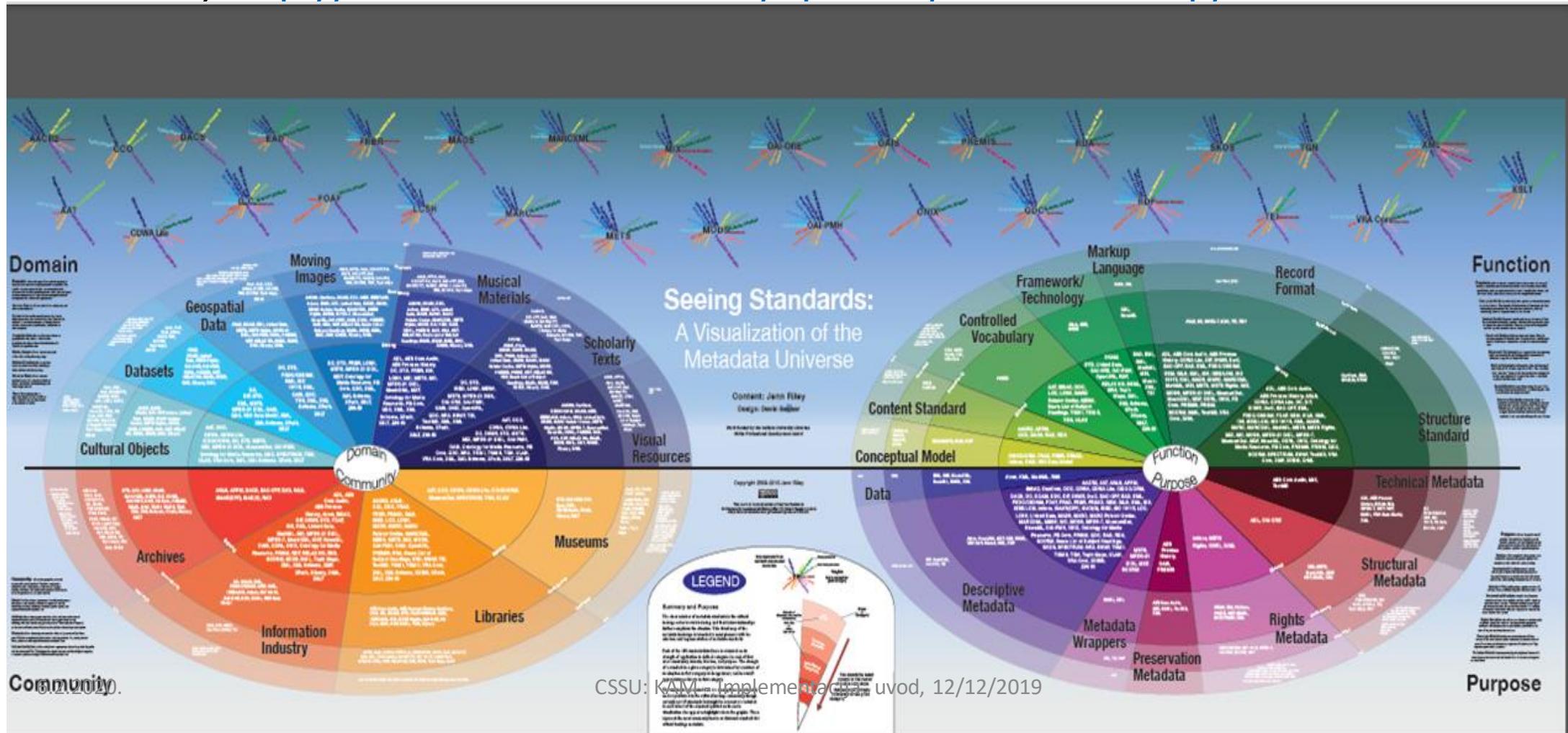
Struktura strojno čitljivih formata /shema

ALI: sadržaj je najčešće posljedica

- kulturnih i jezičnih razlika,
- nacionalnih i lokalnih tradicija u proizvodnji jedinice građe kao i u njenom opisivanju,
- povijesnih prethodnika u stvaranju informacijskih pomagala,
- tehnološkom stupnju razvoja
 - određene strukture i organizacije baze podataka i njenih ograničenja unutar informacijskog sustava (razvijen interni format),
- potreba i navika korisnika o kome brine određena ustanova
- Aplikacijski profili (lokalne verzije [politike ustanove]): kako bi se udovoljilo funkcionalnim zahtjevima određene primjene!!

Mapiranje/prevođenje elemenata podataka Pravilnika KAM s elementima podataka formata/shema: interoperabilnost

Jenn Riley and Devin Becker. Seeing Standards: A Visualization of the Metadata Universe, <http://www.dlib.indiana.edu/~jenrlile/metadata-map/>

Mapiranje/prevođenje elemenata podataka Pravilnika KAM s elementima podataka formata/shema

- Interoperabilnost
 - svojstvo računalnih sustava ili softvera da razmjenjuju i koriste informacije.
 - "interoperabilnost između uređaja koje su proizveli različiti proizvođači," (whois.com)
- Biti interoperabilan...

....znači aktivno se baviti stalnim procesom osiguravanja da se sustavima, procedurama i **kulturom neke ustanove** upravlja na takav način da se povećavaju mogućnosti razmjene i ponovnog korištenja informacija unutar te ustanove ili među takvim ustanovama. ...
Stvarno interoperabilna ustanova je ona koja može **povećati vrijednost i ponovnu upotrebu potencijala informacija kojima upravlja**. Takva ustanova također može efikasno razmjenjivati te informacije s drugim isto tako interoperabilnim tijelima, dozvoljavajući da se pri tom stvaraju **nova znanja iz identifikacije odnosa** između skupova podataka koji do tada nisu bili povezani ni na koji način.

[\(Paul Miller, UKOLN\)](#)

Mapiranje/prevodenje elemenata podataka Pravilnika KAM s elementima podataka formata/shema lokalne prakse/politike ustanove

- Stalni odbor za razvoj i održavanje *Pravilnika za opis i pristup građi u knjižnicama, arhivima i muzejima*: priprema mapiranja na postojeće službene verzije formata/shema; ali – predviđeni problemi:
 - primjena međunarodnih formata/shema u pojedinim sustavima/ustanovama razlikuje se – nacionalne/lokalne verzije
 - osuvremenjivanje formata/shema i implementacije njihovih osuvremenjenih verzija u sustavima
 - elementi podataka KAM nemaju odgovarajuće elemente podataka u formatu/shemi, odnosno verziji lokalnog formata/sheme, i obratno
 - elementi podataka lokalne verzije formata/sheme imaju elemente podataka koji nemaju odgovarajuće elemente podataka u KAM-u
 - elementi podataka lokalne verzije formata/sheme i elementi podataka u KAM-u imaju različite opsege
 - lokalna politika izrade podataka (npr. hijerarhijskog opisa, cjeline i dodataka) konceptualno različita od propisa KAM-a (npr. zbog inventarizacije)

Analiza lokalne prakse/politike ustanove u odnosu na implementaciju Pravilnika KAM

- Procijeniti iskoristivost primjene pravila KAM-a za
 - ustanovu i (trenutne) krajnje korisnike
 - strategiju razvoja ustanove i njenih usluga (kulturu) u mrežnom okruženju otvorenih sustava – lokalnih/nacionalnih/međunarodnih baštinskih, znanstvenih, društvenih, gospodarskih/industrijskih
 - strategiju razvoja ustanove u kontekstu razvoja tehnologija
- Analizirati mogućnosti razvoja (lokalnog) sustava da se mogu primjenjivati nova pravila KAM-a, u odnosu na
 - format/shemu elemenata podataka u upotrebi (mapiranje)
 - efikasnost procesa poslovanja (npr. inventarizacija/dokumentiranje početak unosa podataka za katalogizaciju – ista pravila za iste vrste podataka) – reorganizacija procesa poslovanja
 - edukacija
 - finansijska sredstva

Rasprava...